

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

»Danica« izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vinarjev, za četrto leta 2 kroni. V tiskarni sprejemana za celo leto 6 kron, za 1/2 leta 3 krone, za 1/4 leta 1 krono 50 vin., ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej.

Tečaj LV.

V Ljubljani, 31. oktobra 1902.

List 44.

Ne jokaj se!

(Za vse Svête prosto poslovenjeno)

Umira mati-mučenica,
Poljublja zadnjič sineka,
Iz stolpa „angelska slavica“
Uprav pozvanja do nebá. —
„Čuj sinek, angelj kliče me,
Ne jokaj, ko zapuščam te!

Ne jokaj več, sirota moja,
Saj le za hip te zapustim,
Marija naj je mati tvoja,
Mariji te ta čas vročim.
Li čuješ? — angelj kliče me,
Ne jokaj, ko poslavljam se.

Če bodeš v bedi in težavi,
Oj ne obupaj mi, nikar!
Marija, v rajski tam višavi,
Za té skrbela bo vsikdar. —
Čuj sinek, angelj kliče me,
Ne jokaj, ah, ne jokaj se!

Ko zadnjikrat bo tudi tebi
O ljubček „Ave-zvon“ zapel;
Oj takrat snideva se v nebi:
Neizrekljivo boš vesel
Z Marijo, Jezčkom veke vse,
Boš srečen — Bog obvari te!“

In vtihnili je ljuba mati. —
V naročji sin jej še ihti.
Ko zvon večerni vtihne hkrati,
V drevésju rahlo zašumi:
„Tu skozi angelj nesel je
Ti mamó v raj — ne jokaj se!“

Radoslav Silvester.

Trstenik.

(Dalje.)

III. Duhovniki.

3. Župniki.

1.) Ignacij Gregorič, rojen 4. decembra 1835. v Tómenici pri „Adamčku“, v šentviški župniji pri Zatičini. V mašnika posvečen kot bogoslovec tretjeletnik 26. julija 1859., je služil kot kapelan najprej v Fari pri Kostelu do meseca junija 1861, v Kočevju do junija 1862, kot župni upravitelj v Mozlju (Mösel) do 27. oktobra 1862, in potem kot mestni kapelan v Idriji. Od tod so ga poklicali po Marinškovi smrti na Trstenik kot upravitelja jeseni l. 1871. Dne 12. aprila 1872 je bil imenovan za lokalista; določili so mu 238 gld. 49 kr. na leto iz blagajne. Leta 1876., ko se je Trstenik povzdignil do župnije, je postal Gregorič prvi župnik. Nadaljeval in dovršil je Marinškovo delo: zidanje cerkve. Pod njim so kupili župljani poleg župnišča lep kos svetá od zapravljenega Muščevega posestva. Gregorič ga je dal otrebiti in lepo zasaditi. S tem je mnogo koristil svojim naslednikom. Malokatero župnišče na Gorenjskem se more ponašati z lepšim sadnim vrtom kakor na Trsteniku. Sploh je bil Gregorič jako razumen in spreten gospod. Ljudem se je zdelo njegovo vedenje od začetka nekako gospósko. Umevno je, ker je kot prejšnji kapelan v Kočevju in Idriji občeval največ z meščani.

V posebno zaslugo moramo šteti Gregoriču, da je prilično opozarjal tukajšnje posestnike, naj dajo kakega nadarjenega sina v šolo. Ubogali so ga, in od tistega časa ima trsteniška sicer mala župnija po več dijakov na gimnaziji. Nekaj jih je že prišlo po tej poti do boljšega kruha;

pozneje bomo nekatere imenovali. — Zlasti priljubljen je bil Gregorič v krogu svojih so-bratov duhovnikov. Zelo je bil gostoljuben; njegove ognjevitte napitnice so še sedaj znane. Zadnja štiri leta je očividno pešal. Prehladil se je pri nekem nočnem sv. obhajilu, in nazadnje se mu je naredila na tilniku bula, ki mu je zastropila kri. Nasledek je bila smrt 7. junija 1892. Pri pogrebu mu je govoril in ga pokopal dekan Anton Mežnarec iz Kranja. Tudi takrat je ljudstvo glasno žalovalo po izgubljenem svojem pastirju.

2.) Janez Dolžan*) je prišel kot župnik na Trstenik v adventu 1892. Rojen je bil 18. junija 1840 v Kodrasovi hiši v Zabreznici, v župniji Breznica na Gorenjskem. V duhovnika posvečen 8. septembra 1869, je najprej služboval v poreški škofiji. Vsled bolehavosti se je preselil v domovino; pod knez-škofom Janezom Zlatoustom Pogačarjem je bil sprejet v ljubljansko škofijo. Tukaj je posloval kot župni upravitelj in kmalu kot župnik v Tunjicah; od 12. novembra 1879 v Ihanu. Iz Ihana, kjer je blagovosno deloval kot župnik, se je preselil na Trstenik. Kaj je bil Dolžan za trsteniško župnijo, to je še v živem spominu. Duhovit, temeljito izobražen, izkušen in pri vsem tem otroško pobožen, se je trudil izpopolniti delo svojih prednikov na Trsteniku, kar se mu je tudi posrečilo v obilni meri. Lepa cerkev je bila dodelana. Dolžan je nakupil mnogo cerkvene obleke in cerkveno zastavo za Trstenik in Tenetiše. Dalje je hotel okrasiti še duhovni tempel božji, duše svojih ovčic. Na to stran je posebno obrnil svojo pozornost. Deloval je z vso gorečnostjo na leci, v izpovednici in v šoli; resnobno je svaril pred pijančevanjem in plesi ter vabil k pogostejšemu prejemanju zakramentov. Ostro je grajal napake in razvade, a do ljudi je bil mil in ljubeznjiv kakor oče. O pustu leta 1896. je poklical očete jezuite iz Ljubljane v pomoč, da so imeli od 13. do 20. februarja misijon, prvi na Trsteniku; leta 1898., tudi o pustnem času, so ga ponavljali gospodje lazaristi. Precej po misijonu je ustanovil Marijino družbo za dekleta in dve leti pozneje, po ponovitvi misijona, še za mladeniče. Pod župnikom Dolžanom se je zvršil prepod duhovnega življenja v trsteniški župniji. — Pri ponavljanju misijona se je hudo premrazil in dobil v prsi smrtno kal, ki je le prehitro dozorela, že 16. avgusta, na dan sv. Roka 1898. Pri po-

grebu mu je govoril v slovo in ga pokopal njegov rojak in prijatelj dekan Anton Mežnarec. Splošno je bilo žalovanje pri pokopu, h kateremu je prihitelo 30 duhovnikov in na stotine ljudstva; malokatero oko je ostalo suho. Najbolj so plakale njegove duhovne hčere iz Marijine družbe. — Pri župnišču je postavil Dolžan leta 1893. nov hlev in prostorno gospodarsko poslopje. V pokritje stroškov je posodila tenetiška cerkev 1000 gld., kar so potem kmalu vrnili.

Vsi trije zadnji dušni pastirji, Marinšek, Gregorič in Dolžan, ki počivajo od svojega truda na trsteniškem pokopališču, imajo na vzhodni strani cerkve uzidane dostojne nagrobne spomenike iz marmorja; prvemu so ga postavili sorodniki, drugemu župljani, tretjemu sorodniki in prijatelji.

3.) Od jeseni leta 1898. naprej deluje modro, uneto in uspešno Dolžanov vredni naslednik, gospod župnik Janez Mikš, rojen 29. avgusta 1863 v Hotedršiči na Notranjskem. V mašnika posvečen 10. julija 1887, je služboval kot kapelan v Logatcu od 16. septembra 1887 do 20. februarja 1890, potem v Hrenovicah do 20. oktobra 1891, od tedaj do 23. novembra 1893 kot ekspozit na Razdrtem. Z Razdrtega se je preselil kot župnik na Planino na Vipavskem, kjer je ostal do 4. maja 1897. Zaradi hude bolezni je stopil v začasni pokoj in je preživel 2 meseca na svojem domu v Hotedršiči in 14 mesecev v Železnikih. Tam bivajoč je dobil župnijo Trstenik, ki jo je prevzel 12. novembra 1898. V svetem letu 1901 je naprosil očete frančiškane, da so imeli za župljane prav dobro obiskovan misijon od 1. do 8. septembra; takrat je ustanovil tudi Marijino družbo za žene. Na zvoniku v Tenetišah je oskrbel novo bakreno streho in več poprav pri župni cerkvi. Peča se že tudi s pripravami in načrti za prezidavo tesne zakristije, za novo streho in povišanje zvonika. V bližnji bodočnosti pridejo bržkone tudi novi zvonovi na vrsto.

Skoraj devetdesetleten starček, ki je poznal še Erbeznika in za njim vse duhovne pastirje na Trsteniku, sodi o njih takó: „Pri nas smo imeli zmerom prav dobre duhovne.“

Gotovo je ta okolnost mnogo pripomogla, da je tukajšnje ljudstvo ostalo vobče dobro in verno ter ohranilo tudi spoštovanje do duhovnikov.

*) Glej »Zg. Danico« leta 1899, list 33.

IV. Cerkvi.

1.) Župna cerkev sv. Martina.

Za svojega patrona ima župna cerkev slavnega apostola Galije, lurskega škofa sv. Martina. Skoraj največ cerkví po naši slovenski domovini je njemu posvečenih, samo v ljubljanski škofiji jih je 41 (15 župnijskih in 26 podružnic). Kaj čuda, saj je bil rojen (okoli 316 po Kr.) v nekdanji Panoniji, v mestu Sabaria (dandanes v Ogrski Sobotici, Steinamanger na Ogrskem). Na potu iz mesta Poitiers (izgovori: Poatjé) na Francoskem v Panonijo, da izpreobrne svoje stariše, je obiskal tudi naše kraje ter oznanjeval tukaj sveto vero*). Sv. Martin († 11. novembra 397.) je bil po temtakem tudi apostol naših krajev, kakor sv. Mohor in sv. Fortunat in sveta brata Ciril in Metod. Umevno je torej, zakaj so se naši očetje hvaležno spominjali izrednega moža, o katerem je pel že španski cerkven pisatelj Martin, škof brakarski († 580): „da se raduje Panonec . . . Slovan (Sclavus): . . . ker po njegovem — t. j. svetega Martina vodstvu spoznava Boga**). God sv. Martina 11. dne meseca novembra je bil nekdanj v naših krajih zapovedan praznik. Že oglejski očak Nikolaj Donatus (1494—1497) je ukazal 18. novembra 1497, naj se praznuje god sv. Martina tudi po Kranjskem, da bo povsod enaka navada (pro consuetudine totius patriae). Ker so na Kranjskem že prej častili svetega škofa, kar priča mnogo njemu posvečenih starejših cerkví, ima očakov odlok (rez dvojbe pomen, da naj se obhaja god sv. Martina v prihodnosti kot zapovedan praznik. To nam potrjuje tudi zapisnik velikega ljubljanskega škofa Tomaža Hrena, ki prišteva dan 11. novembra zapovedanim praznikom.

Stara cerkev sv. Martina na Trsteniku je stala do leta 1869. Bila je sicer čedna, toda pretesna, kar se je čutilo posebno ob kakem večjem shodu. Kedaj je bila sezidana, se ne vé. Lokalni Erbežnik pravi v nekem dopisu do vlade leta 1811., da so jo zidale vasi Trstenik, Povelje, Žabljice, Čadovlje in Pángeršica. Po starem izročilu so jo začeli zidati na Orlu, kjer se še dandanes na Mehletovem svetu imenuje neki prostor „cerkvišče“. A kar so po dnevu zgradili. — tako pripoveduje ljudska govorica — to so zjutraj našli sredi vasi, kamor so postavili pozneje cerkev. Stolp, ki je ostal neizpremenjen tudi pri sedanjí novi cerkvi, nosi ob

vznožju letnico 1703, pri linah 1704. — Ob kanonični vizitaciji leta 1631. je bila cerkev v prav žalostnem stanu, kar smo že omenili v II. poglavju. Pozneje so jo popravljali ter prizidali leta 1713. na južni strani kapelo sv. Barbare. Lokalni Fran Šusteršič je razširil še severno stran kapelo Matere božje, ter napravil zidan svod za pevski kor, ki je bil prej lesen. Tudi je dal prestaviti altar sv. Barbare razen svetniških kipov na mesto velikega altarja, ker je bil lepsi ta altar v stranski kapeli, kjer je imela nekdanj sedež bratovščina sv. Barbare. Orientirana je bila cerkev, t. j. veliki altar je stal na vzhodni strani.

Poleg altarja sv. Barbare na epistelski strani je bil postavljen tudi altar sv. Primoža in Felicijana, kamor so leta 1754. dne 11. novembra slovesno uložili ostanke imenovanih dveh svetnikov. Pregledal in potrdil jih je ljubljanski knez škof Ernest Amadej grof Attems. To se je zgodilo za časa preddvorskega župnika Franca Rabiča; na Trsteniku je tedaj bival kot kurat Bernard Götzl. — Vsi 4 altarji so bili v baroškem slogu narejeni. Prvotno v cerkvi ni bilo altarja sv. Barbare. Pri kanonični vizitaciji leta 1631. se naštevata le dva stranska altarja: Matere božje in sv. Primoža in Felicijana. Tako je bilo tudi še o Valvazorjevem času, ker ta pisatelj omenja z velikim vred samo 3 altarje. Dne 12. novembra 1677 so sklenili trsteniški ključarji pogodbo s kiparjem Janezom Diringarjem, da bo naredil nova stranska altarja Matere božje in sv. Primoža in Felicijana. Veljal je vsak 150 gld. Kip sv. Martina iz stare cerkve je sedaj v znamenju sredi vasi na Trsteniku. Matere božje kip s stranskega altarja v Babinem vrtu pod vasjo in sv. Barbare v Bašlju v Mešanovem znamenju.

Taka je bila stara cerkev. Ze leta in leta so govorili, da bo treba novo zidati. Podjetni Fran Marinšek se je konečno resno lotil težavnega dela, četudi mu je škotijstvo prvokrat odsvetovalo z ozirom na njegovo starost. Navduševal je župljane, da so pripravljali gradivo, med tem ko je sam zbiral denar s previdnim in modrim gospodarstvom. V ponedeljek križevega tedna leta 1869. so začeli podirati staro in potem na istem mestu zidati novo, lepšo in dokaj prostornejšo cerkev. Pri podiranju so našli na ostanke starejšega zidu, torej je bila cerkev že prej predelana. Po Faleschinijevem vzorcu za cerkev v St. Lambertu je naredil črtež inženir Karol Souvan iz Kranja in stavbeni mojster Janez Baptist Molinaro iz Škofje

*) Primeri »Češčenje sv. Martina, škofa, na Slovenskem«, I. c.

**) Glej »Drobtinice o pokristijanjenju Slovanov v »Zgodovinskem zborniku«, III. pag. 150.

Loke je prevzel in vodil vso zidavo. Stroški za zidarsko delo, ne glede na gradivo in dovažanje, kar so oskrbeli vse župljani sami, so bili preračunjeni na 5255 gld. Radovoljno so župljani zložili nad 1000 gld., po največ sta dala posestnika Jožef Pernè in Nikolaj Krničar. Od obresti tenetiške cerkve se je porabilo za zidavo 1065 gld. in pozneje pod Gregoričem za notranjo opravo še 200 gld. Nekaj so prispevali dobrotniki, katerim moramo prišteti tudi Jezerjane; darovali so namreč ves mecesnov les, kar se ga je potrebovalo za vrata in okna, ter mnogo smrekovih desk za odre. — Marinšek je zbral in prihranil do 22. maja 1871 vsega skupaj 6370 gld. Če mislimo tudi na notranjo opravo, ki jo je preskrbel župnik Gregorič, ter računimo eno tretjino za gradivo in drugo za dovažanje ali tlako, potem se kaže, da bi bila nova cerkev stala približno kakih 20.000 gld., ako bi bilo treba vse najeti in plačevati.

Vogelni kamen so slovesno uložili 9. maja 1869. Pod milim nebom je takrat pridigoval duhovni svetnik Jožef Kerčon o pomenu cerkvenih obredov s posebnim ozirom na dnevno praznovanje. — Obrnjena je nova cerkev proti severu, pročelje z velikimi vrati je na južni strani; ob zapadni strani stoji zvonik z rdečo baroško streho, ki jo je dal napraviti lokalist Erbežnik.

Kakšno sodbo bomo izrekli o novi cerkvi? Prav ugodno. Opazovalcu se hitro prikupi, bodisi da jo ogleduje zunaj, bodisi da prestopi prag in motri njeno notranjščino. Tloris ima podobo križa. Za vzorec je služila — kakor smo slišali — cerkev v Št. Lambertu, odkoder je prišel Marinšek na Trstenik. Zidava zelo spominja na trnovsko cerkev v Ljubljani, seveda je manjša in ne tako okrašena. Tudi tukaj so slogi nekako spojeni, romanski slog prevladuje. Znotraj je dolga 23·7 m, široka na sredi 12·25 m in ravno tako visoka. Vsa zidava s svodi vred je jako spretno in lahno izvedena; skozi 8 velikih oken, ki so zgoraj zaokrožena, prihaja noter dovolj svetlobe. V ladiji je na vsaki strani po troje oken v prezbiteriju po eno, na koru na vzhodni strani eno stolpu nasproti in eno spredaj na pročelju. Zunanji zidovi so bili že pod streho, ko je Marinšek zatisnil trudne oči za sedanji svet. Pri zidanju se ni pripetila nobena nesreča.

Za prvo silo se je priredila mrtvašnica za kapelo, kjer se ja obhajala do pozne jeseni med zidanjem božja služba; ljudstvo se je zbiralo pod milim nebom na pokopališču, ki se razteza na vzhodni strani zraven cerkve. Tista jesen je

bila nenavadno mrzla. Na sv. Luka dan je padel že sneg. Zidarji so sredi cerkve zakurili, da so se grela med delom. Dne 24. oktobra 1869 je dekan Janez Reš, pooblaščen od škofijstva, blagoslovil cerkev, ki je bila do tedaj že toliko dodelana, da se je mogla v njej vršiti služba božja. Pridigoval je zopet župnik Jožef Kerčon iz Predaselj.

Ignacij Gregorič je zidanje nadaljeval in kiparsko delo naročil v Idriji pri svojem znancu, umrlem kiparju in slikarju Juriju Tavčarju, ki je dosti srečno zvršil svojo nalogo. Altarji so trije, in sicer leseni: veliki sv. Martina, s kipom sv. Janeza Nepomučana na evangeljski strani, in sv. Ignacija lojolanskega na listovi strani. Stranski altar Matere božje s podobama sv. Joahima in sv. Ane, in altar sv. Barbare s soho sv. Katarine mučenice in sv. Lucije ob straneh. Narejeni so v romanskem slogu, ki ima vmes tudi več renesanskih oblik; kake izredne umetniške vrednosti nimajo, vendar pa prav dostojno krasi hišo božjo in delajo z zidavo in vso notranjo opravo celotno ugoden utisek na gledalca. Tavčar je izgotovil za veliki altar tudi sliko sv. Martina, ker soha je odkrita po stari navadi na deželi le o velikih praznikih, potem krstilnik za 50 gld., nov božji grob za 230 gld. in okvir za stari križev pot, ki ga je oskrbel Marinšek leta 1856., za 140 gld. Vsega skupaj je prejel Tavčar 1440 gld. za svoje delo. — Prezbitarij ima tlak iz belega in črnega marmorja, ladija pa iz zelenkastega kamena. Prejšnje orgle je popravil in povečal Peter Rojc iz Podbrezij za 378 gld. Leta 1883. je Gregorič naročil v Mengišu pri kamenoseku Janezu Zamanu marmornato obhajilno mizo za 340 gld. Oskrbel je tudi veliki lesteneč na sredi cerkve za 332 gld. dva manjša v prezbiteriju za 60 gld., in preprogo pred altarjem za 29 gld. Pod njim se je porabilo 1050 gld. cerkvene glavnice.

Prof. dr. Fran Pernè.

(Dalje pride.)

O razglašenju svetnikov.

(Za 1. november.)

Napačno bi sodil oni, ki bi menil, da katoliška cerkev hitro in brez posebnih priprav koga proglasi svetnikom. Stroge preiskave se vrše v tej zadevi v Rimu; o tem mi niti nimamo pravega pojma. Nekoč je bival v Rimu ugleden anglešk protestant. Bil je radoveden, kako katoliška cerkev ob takih prilikah postopa. Nje-

govi radovednosti se je hitro vstreglo. Predložili so se mu na ogled zapisniki, v katerih je bilo natančno znamovano, kje in kedaj se je izvršil kak čudež, kakošen čudež, priče čudeža in komu se ta čudež pripisuje. Protestant si je vso stvar do zrna ogledal in se slednjič izrazil: „Ako je pristnost čudežev pri vseh svetnikih tako temeljito dokazana, kakor v tem slučaju, potem rad verjamem, da so res pravi svetniki vsi oni, katere katoliška cerkev časti kot svetnike.“ In kaj se mu je na to odgovorilo? „Čudeži, kojih vtemeljitev ravnokar hvalite, za nas nimajo še pomena, ker so še vse premalo izpričani!“ Protestant se seveda temu odgovoru ni mogel dovolj načuditi. — Prav res ni čuda, če je že prišlo v pregovor: Čudež je, da katoliška cerkev sploh kak čudež spozna za čudež.

S.

Svetnikov dnevni red.

(Za vse Svete.)

Dobro in koristno je med delom misli k Bogu povzdigniti. Tem načinom se namreč človek vedno spominja Boga, svojega stvarnika; spominja se pa dolžnosti, ki jih ima do Boga, kakor tudi dolžnosti, ki jih ima do samega sebe in do bližnjega.

Sveti Ignacij je vselej zbral svoje misli in je povzdignil k Bogu, kadarkoli je slišal biti uro.

Sveti Vincencij Pavlanski je prav tako ravnal. Če pa se je slučajno nahajal v taki družbi, vzdihnil je pobožno in se je prekrižal. Kadar je bil sam, dejal je navadno: „O moj Bog! o božja dobrota! dodeli mi milost, da edino za Te živim.“

Sveti Tomo Akvinski je opravljal kratke in srčne molitvice, vselej kadar je jedel, kadar se je učil, kadar je šel iz sobice ali se povrnil v sobico.

Častitljivi Palafox je večkrat izgovoril tekom vsakega dneva besede: „Gospod, dobro me drži, da tudi jaz Tebe obdržim in se nikdar od Tebe ne ločim. Po ničemer ne hrepenim, razun po Tebi, moj Bog in moje vse.“

Tako in enako so ravnali svetniki. Zato so pa tudi napredovali v duhovnem življenju, kajti taki kratki pa prisrčni vzdihljaji so kakor zdravilne kapljice za bolehuo dušo. Posnemajmo svetnike in opravljajmo vsak dan pri delu ali kjerkoli si bodi take kratke in srčne molitvice.

Božji hlagoslov nam pri takem delu gotovo ne izostane!

Kapelan A. Merkun.

„Za ubožce.“

(Vernim dušam.)

Zelo bogatemu mladeniču se je bilo poročiti z mladenko, ki menda prinese v hišo poleg drugih izvrstnih darov srca in duha še 400.000 K dote. Zaročenec ji je navadno doposlal vsako jutro krasen šopek cvetja. „A koliko daš za vsak tak šopek?“ vpraša ga nekoč zaročnica. — „Osem goldinarjev,“ odgovori mladenič. Za deset dni se bova poročila, pravi zaročnica, „a, če si sklenil izdati za to cvetje še 80 gld., tedaj te prosim, da mi daš rajši denar!“ Mladi zaročenec je bil pri volji izpolniti željo svoji zaročenki, a vendar mu je bilo ob tem nekam čudno pri srcu. Bal se je namreč, da ne bi bila njegova zaročenka preskopa ženska. Skopost pa je bila v njegovih očeh najgrša napaka. Toda zaročenka ga je kmalu pomirila. „Gotovo mi to rad dopustiš,“ reče mu se smehljaje, „da porabim ta denar „za ubožce“. — Namenjena bi ga bila sedaj dati neki nesrečni siromašni ženi; ona bo brezdvombeno molila za naju in to bo nama več koristilo nego najlepši cveteči šopki.“

Drugo jutro je zaročenec zopet prinesel šopek cvetja, ki pa ni več stal nego 10 novcev. A zdolaj je bil ovit s tremi papirnatimi stotaki, kojim se je glasil pripis: „Za ubožce“.

Kapelan Anton Merkun.

Lurška Mati Božja.

(Potovanje tje, bivanje v Lurdu ter hoja nazaj.)

(Nadaljevanje.)

1. Lurška jama.

„Češčena Marija, milosti polna, Gospod je s teboj.“ Tako je pozdravil nadangelj Gabrijel Marijo in tudi Bernardka je molila angeljsko češčenje, ko se jej je prikazala Marija.

Res, tu nam je dobro biti, naredimo si šotore. Tu bi človek za vedno ostal in vsega drugega pozabil. O srečne oči, ki so uprte na lurško jamo.

Preljub prizor! Pred nami stoji mogočna črnosiva pečina, obraščena z bršlinom in mahom. Pri tleh pod pečino je votlina kakih 6 metrov široka in toliko visoka. V sredi votline stoji na šestih stebričih srebren altar, kjer mašujejo le nekateri misijonarji brezmadežnega spočetja, kardinali, škofje in voditelji romarskih vlakov. Sv. Rešnje Telo se hrani v ciboriju noč in dan. Za altajem je toliko prostora, da se lahko hodi. Pred votlino je ograja, le na obeh straneh je prost vlož. Romarji kupujejo sveče v hišici poleg jamske zakristije, prižigajo je in darujejo grede

okrog altarja. Natakajo je na veliki svečnik, ki stoji prav pod ono votlino, kjer se je prikazovala Mati Božja. Gotovo gori na tem svečniku vedno noč in dan do 50 sveč. Vstrie tega svečnika, a bolj globoko v votlini stoji drug, na katerem gori tudi toliko sveč. Še v koncu votline je mnogo železnih obročev, kamor jamski strežniki natakajo debele sveče. Pet metrov nad to votlino, bolj na desni strani je v pečini duplina enaka slepemu cerkvenemu oknu. Tu se je Marija prikazala osemnajstkrat Bernardki. Na tem mestu stoji zdaj kip lurske Matere Božje: izklesal ga je iz belega marmorja umetnik Fabis. Umetnik je predočil preblazeno Devico v onem trenutku, ko govori: „Jaz sem brezmadežno Spočetje.“

Marija je naravne velikosti. Obleka je bela. Pajčolan se v lepih gubah spušča čez rame. Okrog ledij se jej vije višnjevi trak, ki spredaj sega skoro do peta. Roke drži lepo sklenjene, na desni roki ima sveti rožni venec. Gleda proti nebu: na nogah, ki se nekoliko vidijo izpod dolgega oblačila, cveto zlate vrtnice. Pod nogami razprostira še sedaj divja roža svoje veje. Krog glave ima sij, v katerem so srebrne črke: Jaz sem brezmadežno Spočetje. Ko je videla Bernardka ta kip, je rekla: „Res, lepo je narejen, a Ona ni.“ Pod Marijo v pečini meter visoko od tal je luknja, v kateri leži sto in sto pisem, podobnih listov. Tisti namreč, kateri ne morejo romati h Mariji v Lurd, jej pa pišejo kakor otroci svoji materi ter jej pismeno razodenejo svoje želje. Tudi jaz sem prinesel nekaj pisem od Marijinih otrok, ki niso mogli iti na božjo pot in so tedaj pismeno Mariji povedali svoje želje. Kdo bo trdil, da Marije ne razvesele taka priprosto otroška dejanja? Ker tu pri jami večkrat pridigujejo, postavljena je na desni strani skale lepa marmornata prižnica. Med prižnico in jamo pa je napeljena žica, kamor romarji obešajo prelepe šopke in sveže cvetlice.

Pod Marijo na desni strani v votlini izvira iz skale čudoviti studenec, katerega je vzbudila Marijina moč 15. februarja 1858. Na tem mestu je vložena plošča z besedami: „Pij iz studenca in umij se.“ Toda ta studenec ni več tak, kakoršen je bil. Da ne bi se voda porazgubila po nepotrebnem, obzidali so izvir in vodo zajeli. Po železni cevi teče mimo zakristije in hišice, kjer prodajajo sveče, ob zidu v kopeli. Te zidine so na levi strani jame. Med kopeljo in prodajalnico pa je nad meter visok zid, kjer je dvanaest pip. Nad pipami je prostor, kjer so cinaste kupice. Kdor hoče piti vodo, vzame ku-

pico s kamenitega zidca, pritisne na pipo in si natoči vode. Voda je mrzla in prav okusna. Mnogi si tu umivajo obraz in roke. Zraven pa so one kopeli, kjer jih je že toliko ozdravelo. Prostor pred vhodom je zagrajen. Kadar pride v Lurd več tisoč romarjev, dovoljen je vstop v kopeli le bolnikom. Tačas, ko smo Avstrijci bili v Lurdu, je bilo dovoljeno kopanje tudi zdravim romarjem. Kopeli niso nič posebnega. Osnovane so kakor povsod drugod, le da je tu studenčnica, drugje pa navadno kaka druga voda. Po vsem Lurdu pijejo čudovito vodo tudi pri mizi. Očetje misijonarji vsako leto razpošljejo po svetu 200.000 litrov lurske vode.

Ako gledaš proti votlini, teče ti za hrbtom deroča voda Gav. Na vsem prostoru med Gavom in votlino, ki je do 40 metrov širok, so tla vdelana z asfaltom (zemeljsko smolo); na onem mestu pa, kjer je klečala Bernardka, ko se ji je Marija prikazala prvič, je za spominj položen kamen z besedami: „Prostor, kjer je molila Bernardka Soubirous 11. februarja 1858.“ Klopi, ki so postavljene v več vrstah, so vedno polne molilcev. Par metrov pred votlino je prazen in ograjen prostor, kamor pripeljejo bolnike in kjer pobožni verniki prejemaajo sveto obhajilo. Nad votlino okoli po pečini visi več tisoč palic in bergelj, katere so hvaležni ozdravljeni tukaj bili pustili. Tudi v votlini vise od skalnatega stropa šopi bergelj in palic. Na desni in levi strani jame se mogočno dvigajo kvišku visoke platane, ki dajejo senco in jako lepšajo ves kraj. Od prižnice, tedaj na desno od skalovja — je lep, prostoren drevored, kjer sede na klopi romarji ali pa se izprehajajo, če so se naveličali klečati in moliti pred votlino.

Kupelan Jean Miklavčič.

Dalje prihodnjič.

Izlam in krščanstvo.

Dalje

7. Posmrtno življenje

Malokateri člen vere Mohamedove se v svojih glavnih potezah tako strinja s krščanskimi nauki, kakor izlamsko naziranje o posmrtnem življenju. Opaža se tudi tukaj, da je Mohamed zajemal svojo modrost iz evangelijskih in iz poznejše rabinske teologije.

I. Smrt je tudi Mohamedu ločitev nesmrtni duše od telesa. Po koranu je duša v jako rahli zvezi s telesom. Tako n. pr. spanje ni nič drugega, nego nekaka smrt. Vselej namreč, kadar

človek zaspi, loči se duša od telesa in gre k Bogu. Kaj tam dela, tega duša seveda ne ve, vedel pa najbrže ni niti Mohamed, ko je to zapisal. Zjutraj se vrne duša zopet v telo, in človek se prebudi. Prava smrt se loči od spanja samo toliko, da se duša več ne vrne. Po smrti telo seveda strohni v zemlji. Narod ima sicer v tem oziru svojo vero, ki se prav za prav osniva le na ljudski bajki, brez kake podlage v koranu.

Nekateri krivo sodijo Mohamedov nauk o smrti ter mu vsiljujejo nekaj, česar on ne uči. Tako n. pr. trdi Grimme*), da odide duša (po naukih korana) po smrti v bližino božjo, kjer nekako žedi v popolni nesvesti, brez čutnosti, in to stanje da traja vse do vstajenja (kijameta); in ta čas naj bi bil popolnoma enak za dobre in hudobne — ker ni partikularne sodbe. Ali ravno v tem leži napaka: naj se ne krati Mohamedu tega, kar jasno uči v koranu in kar narod trdno veruje. Tako bedast pač ni bil ta „poslanec božji“, da bi tajil nekaj, kar zahteva zdrav razum vsacega, ki veruje v posmrtnost. Dovolj jasno pove to misel v suri 8 (vrsta 53.) in suri 50. (vrsta 19 nasl.) Ta posebna sodba božja je dobila sčasoma že precej bujno obilježje, a vendar je in ostaja člen vere. Algazel piše v svoji veroizpovedi moslemski**) o tej sodbi takole: „Ne velja vera človeška, dokler trdno ne veruje tega, kar se po sporočilu zgodi po smrti. In prvo je izpraševanje Monkira in Nakira (dveh angeljev). A ti dve osebi ste strašni in grozni za pogled: v grobu postavite po koncu človeka, obstoječega iz duše in telesa. In vprašali ga bode o enem Bogu in poslanstvu proroka, rekoč: „Kdo je tvoj Gospod? katera je vera tvoja? in kdo je tvoj prorok? In ta dva sta preiskovalca grobov: in njuno izpraševanje je prva preizkušinja po smrti.“

Narod je okrasil to posebno sodbo po svoje in jo zavil v sliko fantastične bajke. Tako-le približno opisuje nekdo***) to sodbo:

*) Dr. Hubert Grimme, Mohammed, Münster i. W. 1895. II. Bd. str. 155. — Nasprotno je vedel že stari Marraccius, da uči Mohamed tudi partikularno sodbo: „Muhametus, ut impietati suae religionis personam inducat ac perfidiae suae fidem conciliet, Divini iudicii tam particularis quam generalis ob oculos aliorum spectaculum ponit, quasi ipse etiam illud prae oculis suis haberet.“ — Primeri: Alcorani textus universus (arabsko in latinsko) auctore Ludovico Marraccio, Patavii 1698. na strani 673.

**) Marraccius, l. c. str. 300.

**) Hangi. Život i običaji muslimana. Mostar. 1900, str. 319 nasl.

Ko so mrliča zakopali in opravili zanj nagrobno molitev, odstrani se narod in ob grobu ostane sam hodža (duhovnik). Čim so se ljudje oddaljili za 40 korakov od groba, pridejo suvaldžije (izpraševalci), t. j. dva božja angelja, Monkir in Nakir (ali: Munkir in Nekir), da ga izprašata, kaj je delal na zemlji. Tisti hip pokojnik oživi kakor v nekem polusnu, duša se vrne v truplo, in skoro v polni zavesti odgovarja za svoja dela. Pred vsem ga prašata angelja: „Kdo ti je Bog?“ On odgovori: Allah. „Kaj ti je kibla?“ Kibla mi je Mekka. „Kdo ti je prorok?“ Prorok mi je Mohamed. — Potem ga angelja nadalje izprašujeta, a tega ne ve razven njega nihče. — Med tem stoji hodža ob grobu in kliče pokojniku, kako naj odgovarja na prva tri vprašanja. — Če je bil rajnik dober muslim in je živel po zakonu, odgovori dobro na vsako vprašanje: in suvaldžiji odneseta njegovo dušo naravnost v džennet (nebesa). V tem se grob njegov tako razširi, da telo prav nič ne trpi v zemlji ter ostane do vstajenja.*). — Ako pa pokojnik ni bil pravi muslim, tudi ne zna odgovoriti na vprašanja: in angelja pograbit dašo njegovo ter jo vržeta v džehennem, v pekel: a zemlja mu tako stisne truplo njegovo, da se mu zdrobe vse kosti.

Priznati moramo torej dejstvo, da izlam uči takoj po smrti posebno sodbo božjo: kakšna je ta sodba, kakor je veruje pobožen muslim, to je seveda drugo vprašanje. Kar sem omenjal že na več mestih, to velja tudi tukaj: da namreč skoro ne dobimo v islamu resnice, ki bi je ne bila obdelala orijentalška fantazija po svoje.

II. Vstajenje mrtvih je nadaljna temeljna dogma izlamska. V premnogih surih jo Mohamed neštetokrat zabičava in brani proti nevernim Arabcem. Spočetka so se je poprijeli prvi njegovi verniki le s težavo. Ni jim šlo v glavo, kako bi bilo to mogoče, da bi iznova oživel isto truplo, ki je že zdavno strohnelo. S časoma se jim je omilil ta nauk, ker godilo je njihovi naravi, da bodo mogli tudi po smrti uživati telesne slasti.

Mohamed na več mestih tudi dokazuje vstajenje, in sicer se opirajo njegovi dokazi večinoma na vsemogócnost Božjo, ki je ustvarila nebo, zemljo in prvega človeka. Včasih dokazuje sam Allah posameznim ljudem, da more

*) Da je to smešna bajka, prepričali bi se pač lahko tudi lahkoverni muslimi; prekopali naj bi stare grobove in videli bi, da so vsa trupla segnila in strohnela. Dosledno bi morali potem verjeti, da ne pride noben mahomedanec v nebesa. — ali bi pa morali opustiti svoje praznoverje.

uskrisiti mrtve. Tako n. pr. v suri 2., vrsti 260 sl.:

„Kakor oni*), ki je šel mimo mesta, porušenega do tal, in je rekel: „Kako bode oživil Bog (mesto), ko je mrtvo?“ In Bog mu je poslal smrt (in ostavil ga mrtvega) sto let. Potem ga je obudil in rekel: „Kako dolgo si bil tukaj?“ Odgovori mu: „Bil sem dan ali del dneva.“ Bog pa mu reče: „Bil si celih sto let. — Poglej svojo jed in pijačo, še se ni pokvarila. Poglej tudi svojega osla, da nam bodeš pri ljudeh dokaz (za vstajenje). Poglej te kosti (osla svojega, ki je bil med tem strohnel), kako jih bomo prebudili in pokrili z mesom.“ Ko je to videl, rekel je: „Sedaj vem, da je Bogu mogoča vsaka stvar.“

Bogoslov Karol Cankar.

(Dalje prihodnjič.)

Greh in pokora.

(Povest.)

1. Trobentač.

Pri drugem polku v Francoskeji armadi je služil znamenit trobentač. Imenovali so ga „Pipa.“ Bila je pa tudi splošna govorica med vojaki, da je ne le najpridnejši nego tudi najboljši trobentač vse armade. Vsakdo je moral priznati, da je izvanredno nadarjen. Ko je prijel zjutraj za godbino orodje, bili so takoj vsi vojaki po koncu, da so bolje čuli te krasne glasove. Kakor že rečeno, pridni trobentač je imel priimek Pipa. Tako so ga vsi nazivali v vojašnici, ker za svoje pravo ime ni znal. Bil je namreč najdenček. Obraza je bil rujavega kakor usinje in dolga koščena postava se je popolnoma strinjala s tem priimkom. Imel je tudi res krasno pipo, v katero je bil ves zaljubljen. Zato so tndi mislili, da je strastni kadilec. Ali kljub temu ni nikdar kadil. V desetih letih, kar je služil pri polku, ni imel pipe v ustih in ni pokadil trohice tobaka. Od časa do časa je kak poseben dan izvlekel

*) Razlagalci korana trdijo, da je bil ta mož Ezra, ki je prišel mimo razrušenega Jeruzalema. Jezdil je na oslu, seboj je imel torbico svežih smokv in čutaro mošta. Ko je pa prišel dvojiti, kako bi mogel Bog zopet obnoviti porušeno mesto in oživiti mrtve prebivalce jeruzalemske, kaznoval ga je Bog s smrtjo, in ostal je mrtev sto let. Potem ko ga je Bog obudil, videl je smokve in vino nepokvarjeno; a osla je videl strohnela; ostale so same kosti. A ko je jih pogledal Bog, jele so se dvigati in z mesom prevlačiti in nastal je zopet stari osel; Bog mu je še vdihnil duha, in takoj je prišel rigati. — Tako piše musl. bogoslovec Gebal. Glej Marraccius o. c. str. 97. — Sploh je pa ta bajka Mahomedova popolnoma nemogoča, čeprav jo je napisal po »božjem navdihnjenju«. Ne glede na druge potežkoče, zlasti glede osebe Ezre, je čisto nemogoče, da bi Ezra 100 let ležal mrtev poleg razrušenega Jeruzalema, ko je bilo mesto vendar v 70 letih zopet obnovljeno.

svojo priljubljeno si pipo, ogledoval jo in snažil, zraven pa bolestno vzdihoval. V tem je morala tičati čudna skrivnost; ali kakošna bi bila ta skrivnost, za to si je zaman ves polk belil glave. Imel je naš trobentač svoje šege. Bil je po cele mesece s tovarišem v jedni sobi, ali nikdar ni spregovoril z njim družega, nego „hm“ in „da“. Bil je sploh malobeseden. Njegovi tovariši so tudi kmalu zapazili, da nikdar ne stopi v nobeno gostilno. Pokusil ni kapljice vina, piva ali žganja; šampanjca in malaga, gotovo tudi ne: za to mu ni bilo drobiža. Zakaj je neki delal tako? Tako reven ni bil niti ne zadnji prostak, da si ne bi bil privoščil časih požirka vina. Trobentač je pa imel na teden po šest frankov, vse prosto in potem še zavitek tobaka na teden. In kaj je storil s tem? Varčeval je in vsi vojaki so bili trdno prepričani, da ima Pipa polno nogavico denarja. Seveda tega denarja še nikdo ni videl; a vendar nobeden ni mogel vganiti, kaj da počne z prisluženim denarjem. Vedeli so, da si je vsako leto od svojega stotnika izprosil odpusta, da se je peljal v Oran. Vsako leto je tudi prejel debelo pismo od nekd. Ko je dobil pismo, šel je k vojaškemu župniku, da ga mu je prebral. Trobentač je znal namreč trobiti, brati pa ne. Če tudi je bil tako samosvoj, imeli so ga vendar vsi radi. Znal je tudi marsikatero mično dogodbico iz vojaškega življenja. Radovedno so ga poslušali vojaki, ko jim je pripovedoval, kako se je boril z Beduini. Ali če tudi je bil tako hraher vojak, vendar ni imel zaslužnega križca niti svetinje. Temu je bilo vzrok, ker je pred vstopom v vojaško službo imel zelo pomenljivo in usodepolno življenje. Pripovedovali so si namreč o njem grozne reči, kadar ni bil navzoč. Kajti, ako bi bil on zraven, svest si je bil vsak prav gorke za uho. Mi pa hočemo natančneje pogledati v njegovo preteklo življenje.

Gospica M. R.

(Dalje pride.)

I. Bratovske zadeve molitvenega apostolstva.

a) Glavni namen za mesec oktober 1902:

Pomagajmo dušam v vicah!

b) Posebni nameni:

- 1.) **God vseh svetnikov.** Čiščenje vseh svetnikov, posebno krstnih patronov. Fosvečevanje nedelj in praznikov.
- 2.) **Sv. Just.** Krščanski duh v izobraženih slovenskih krogih. Usmiljenje do ubožcev.
- 3.) **Vse verne duše.** Dobra dela, darovana v prid dušam v vicah. Milost srečne zadnje ure.
- 4.) **Sv. Karol Boromej.** Knezsko Anton Bonaventura. Blagoslov božji nad škofovimi zavodi.
- 5.) **Sv. Caharija.** Slovenske družine. Vzgoja slovenske mladine v verskem duhu.
- 6.) **Sv. Lenart.** Žrtve strastij. Družbe zmernosti in treznobe.
- 7.) **Sv. Engelbert.** Marijine družbe za slovenske mladeniče in dekleta. Čislanje devišstva.

S.